

Brüssel, 11. oktoober 2017
(OR. en)

12913/17

FREMP 110
JAI 880
COHOM 111
DROIPEN 129
ASILE 66
JUSTCIV 228
SOC 624
SCHENGEN 61
EJUSTICE 117
DAPIX 319
ANTIDISCRIM 45
VISA 385
CULT 111

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Nõukogu
Eelmise dok nr:	12727/17
Teema:	Eelnõu: nõukogu järeldused Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamise kohta 2016. aastal

Delegatsioonidele esitatakse lisas nõukogu järelduste eelnõu Euroopa Liidu põhiõiguste harta kohaldamise kohta 2016. aastal, et nõukogu (justiits- ja siseküsimused) saaks selle oma 12. oktoobri 2017. aasta istungil vastu võtta.

Lisaks palub eesistujariik ministritel kaaluda, kuidas tugevdada põhiõiguste kaitset ja suurendada teadlikkust harta kohta.

EELNÕU: NÕUKOGU JÄRELDUSED EUROOPA LIIDU PÕHIÕIGUSTE HARTA KOHALDAMISE KOHTA AASTAL 2016

I. SISSEJUHATUS

1. Nõukogu tuletab meelde Euroopa Liidu lepingu artiklit 2, milles on sätestatud, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need ühised väärtused on Euroopa Liidu ja meie riikide ühiskonna aluseks. ELi põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 51 kohaselt austavad liidu institutsioonid, organid ja asutused ning liikmesriigid ELi õiguse kohaldamise korral hartas sätestatud põhiõigusi.
2. 2016. aastal tugevdati täiendavalt mitme hartas sätestatud õiguse kaitset õigusaktide kogumi vastuvõtmisega, mis käsitlevad süütuse presumptsiooni ja õigust viibida kohtulikul arutelul,¹ tasuta õigusabi,² laste menetluslikke tagatise³ ning tervikliku andmekaitse eeskirjade kogumi kehtestamist ELi tasandil.⁴

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikul arutelul (ELT L 65, 11.3.2016, lk 1–11).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1919, milles käsitletakse tasuta õigusabi andmist kahtlustatavatele ja süüdistatavatele kriminaalmenetluses ning isikutele, kelle üleandmist taotletakse Euroopa vahistamismäärusega seotud menetluses (ELT L 297, 4.11.2016, lk 1–8).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/800, mis käsitleb kriminaalmenetluses kahtlustatavate või süüdistatavate laste menetluslikke tagatise (ELT L 132, 21.5.2016, lk 1–20).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1–88). Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK.

3. Nõukogu kinnitab taas, et kõikides poliitikavaldkondades tuleb põhiõigused täielikult integreerida ELi õigusaktide ja poliitika ettevalmistamisse ja hindamisse. Ta tuletab meelde nõukogu suuniseid põhiõiguste austamise kontrollimiseks nõukogu ettevalmistavates organites võetavate metodoloogiliste sammude kohta,⁵ mille eesmärk on suurendada põhiõiguste arvessevõtmist õigusloome ja poliitikakujundamise protsessis.
4. Nõukogu peab positiivseks komisjoni 2016. aasta aruannet harta kohaldamise kohta⁶ ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2017. aasta aruannet⁷. Nimetatud aruannetes tõstetakse esile viimase aasta jooksul tehtud edusamme ja jätkuvaid murekohti seoses harta tõhusa kohaldamisega ELis ja liikmesriikides.
5. Nõukogu võtab teadmiseks komisjoni ettepaneku luua Euroopa sotsiaalõiguste sammas,⁸ millega kehtestatakse raamistik edasiseks tegevuseks, et edendada võrdseid võimalusi ja juurdepääsu tööturule, õiglaseid töötingimusi ning sotsiaalkaitset ja sotsiaalset kaasatust, ning jääb ootama kõnealuse ettepaneku üle peetavaid arutelusid EPSCO 23. oktoobri 2017. aasta istungil.

II. HARTAS SÄTESTATUD ÕIGUSTE ELLUVIIMINE

6. Nõukogu tunnistab, et põhiõiguste kaitse on horisontaalne küsimus, mis mõjutab kõiki ELi tegevusvaldkondi ning seda saab saavutada vaid kõikide ELi ja riikide tasandi sidusrühmade toetusel ja aktiivsel kaasabil. Nõukogu tuletab meelde, et tähtis on suurendada teadlikkust harta kohaldamisest nii riikide kui ka ELi tasandi poliitikakujundajate, õiguspraktikute ja õiguste omajate endi hulgas. Sellega seoses rõhutab nõukogu, et edendada tuleks selliste digitaalsete vahendite nagu e-õiguskeskkond kasutamist ja parimate tavade vahetamist.

⁵ 5377/15.

⁶ 9511/17.

⁷ 10744/17 + ADD 1 + ADD 2.

⁸ Vt dok 8637/17.

7. Nõukogu on pühendunud sellele, et veelgi suurendada sidusust ELi põhi- ja inimõiguste alase poliitika sise- ja välismõõtme vahel⁹.
8. Nõukogu tõstab esile Euroopa Liidu Kohtu rolli harta tõlgendamises ja kohaldamises ELis ja seeläbi hartas sätestatud õiguste muutmises tegelikkuseks.
9. Nõukogu tunnistab Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti asutamismääruses¹⁰ sätestatud üliolulist rolli põhiõiguste küsimustega seotud tõenduspõhiste nõuannete ja teadmiste pakkumises viimase 10 aasta jooksul. Nõukogu kutsub Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametit üles seda pühendumust suurendama, kasutades oma rolli põhiõigusi käsitlevate andmete kogujana ning tugevdades koostööt ja edendades koostööd valitsuste loodud kontaktpunktide, riiklike inimõigustega tegelevate institutsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kodanike võrgustike vahel. Nõukogu kutsub Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametit üles tegema koostööd liikmesriikidega, et hõlbustada harta kohaldamist ning põhiõigustest, -väärtustest ja -vabadustest teavitamist käsitlevate heade tavade, vahendite ja meetodite vahetamist.
10. Kodanikuühiskonna organisatsioonid täidavad rahvusvahelise, ELi ja siseriikliku õiguse raames tähtsat rolli põhiõiguste edendamisel ja rakendamisel kohapeal ning teostades järelevalvet, samuti suurendades õiguste omajate teadlikkust põhiõigustest ning toetades jõupingutusi, mida nad teevad oma õiguste kasutamiseks ja kaitsmiseks. Et kodanikuühiskonna organisatsioonid saaksid oma ülesandeid täita, tuleb neil võimaldada oma tööd teha.

⁹ Kooskõlas ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga aastateks 2015–2019.

¹⁰ Nõukogu määrus (EÜ) nr 168/2007, millega asutatakse Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, ELT L 53, 22.2.2007, lk 1–14.

a) Sisejulgeolek

11. Nõukogu tuletab meelde, et julgeolek ja põhiõiguste austamine on sidusad ja üksteist täiendavad poliitilised eesmärgid.
12. Sellega seoses rõhutab nõukogu eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse tähtsust kõrgetasemelise infosüsteemide ja koostalitlusvõime eksperdirühma töö järelmeetmetes kooskõlas nõukogu 9. juuni 2017. aasta järeldestega, milles käsitletakse edasisi samme teabevahetuse parandamiseks ja ELi infosüsteemide koostalitlusvõime tagamiseks¹¹.

b) Varjupaik ja ränne

13. Nõukogu tunnistab vajadust austada rändajate, varjupaigataotlejate, pagulaste ja täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute põhiõigusi, isegi olukorras, kui seistakse silmitsi pakiliste probleemidega rände ja varjupaiga vallas. Nõukogu nõustub, et ELi ja riiklike meetmete puhul tuleks eelkõige arvesse võtta asjaolu, et naistel ja lastel, kes on vägivallale ja diskrimineerimisele ohualtimad, on tõsine oht langeda näiteks inimsugeldajate ja inimkaubitsejate kuritarvitamise ja ekspluateerimise ohvriks.¹²

¹¹ 10151/2017.

¹² Vt näiteks nõukogu ja liikmesriikide hiljutisi järeldusi lapsrändajate kaitse kohta (dok 10085/17), samuti komisjoni 12. aprilli 2017. aasta teatist lapsrändajate kaitse kohta (COM 2017 (211)).

c) Lapse õigused

14. Nõukogu rõhutab, kui oluline on laste kaitsmine ning selle põhimõtte järgimine, et lapse huvid seatakse kõigi neid mõjutavate tegevuste puhul esikohale.
15. Nõukogu rõhutab, et lapse õiguste austamise tagamiseks on võtmetähtsusega koostöö ja dialoog sidusrühmadega, eelkõige parimate tavade vahetamise kaudu, mida tuleks edasi arendada. Ta tuletab meelde lapse õiguste iga-aastast foorumit, lapse õiguste küsimusega tegelevat liikmesriikide eksperdirühma ja komisjoni algatust Euroopa eestkostevõrgustiku loomiseks.

d) Võitlus rassismi ja ksenofoobia vastu

16. Nõukogu tervitab meetmeid, mida koordineerib komisjoni rassismi, ksenofoobia ja muude sallimatuse vormide vastu võitlemise kõrgetasemeline töörühm. Nende meetmete hulka kuuluvad internetis leviva ebaseadusliku vihakõne vastu võitlemise tegevusjuhendi¹³ rakendamise jälgimine, ohvritele pakutava toe tõhustamine, vihakõne andmete registreerimise ja kogumise meetodite väljatöötamine, internetis leviva ebaseadusliku vihakõne vastu võitlemine, meediapädevuse ja kriitilise mõtlemise arendamine ning kultuuridevahelise mõistmise edendamine hariduse kaudu. Eeltoodut arvesse võttes kinnitati 6.–7. aprillil 2017 Malta eesistumise ajal korraldatud konverentsil teemal „Vastupropaganda: kuidas aidata kodanikuühiskonnal esitada tõhusaid positiivseid narratiive internetis leviva ebaseadusliku vihakõne vastu“, et vaja on kõikide sidusrühmade, meedia, internetiplatvormide ja avaliku sektori asutuste suuremat koostööd ja pühendumust.
17. Nõukogu ootab huviga Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti poolt läbi viidud EU-MIDIS II uuringu tulemusi, mille eesmärk oli hinnata viimase viie aasta jooksul tehtud edusamme sisserändaja või etnilise vähemuse taustaga inimeste põhiõiguste kaitsmisel.

¹³ Kättesaadav järgmisel aadressil: http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/hate_speech_code_of_conduct_en.pdf

e) Naistevastane vägivald

18. Nõukogu tervitab asjaolu, et komisjoni 2017. aasta põhiõiguste kollokvium on pühendatud naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse edendamisele, mis annab võimaluse käsitleda selliseid küsimusi nagu naiste majandusliku ja poliitilise mõjuvõimu suurendamine, naiste õigused avalikus ja eraelus ning võitlus mis tahes vormis naistevastase vägivalla vastu; viimati nimetatud küsimusega seoses võetakse kogu aasta vältel ka sihipäraseid meetmeid.¹⁴
19. Nõukogu on korduvalt väljendanud oma pühendumust kõigi naistevastase vägivalla ja koduvägivalla vormide ennetamisele ja likvideerimisele. Sellega seoses tuleb nõukogu meelde, et ta võttis hiljuti vastu otsused¹⁵ naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon) allakirjutamise kohta ning väljendas sellega kavatsust nimetatud konventsioon vastu võtta. Nõukogu kutsub neid liikmesriike, kes ei ole seda veel teinud, kõnealuse konventsiooni ratifitseerima.

f) Meedia mitmekesisus

20. Nõukogu märgib tunnustavalt, et meedia mitmekesisus ja demokraatia olid 2016. aasta põhiõiguste kollokviumi ja selle järgselt kavandatud järelmeetmete keskseks teemaks. Nõukogul on hea meel, et kõnealune teema oli jätkuvalt eesistujariigi Eesti tähelepanu keskmes 12. juulil 2017 toimunud mitteametlikul ekspertide seminaril „Meedia mitmekesisus ja õigusriik digitaalajastul“, kus tehti ettevalmistusi iga-aastaseks õigusriigi teemaliseks dialoogiks.

¹⁴ Vt https://ec.europa.eu/info/events/sustainable-development-goals/2017-annual-colloquium-fundamental-rights-2017-nov-20_it

¹⁵ Nõukogu otsus (EL) 2017/865 ja nõukogu otsus (EL) 2017/866.

g) ELi ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga

Nõukogu on jätkuvalt pühendunud ELi ühinemisele Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, mis tugevdab liidu ühiseid väärtusi, parandab ELi õiguse tulemuslikkust ja suurendab põhiõiguste kaitse ühtsust Euroopas. Nõukogu kutsub komisjoni üles kiiresti lõpule viima oma analüüsi Euroopa Kohtu tõstatatud õiguslike küsimuste kohta, et nõukogu saaks seda hiljem arutada.
